

САНА ОЛОХ

Х а н н а т
1937 снл алтынны
15 күнүтэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНА
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 115 (5939)

1983 снл. Балаган ыйн 27 күнэ
ОПТУОРУНЬУН

Сыаната
2 харчы.

Сүөһү иитиитин ветераннарын республика бары ветераннарыгар Ы Н Ы Р Ы Ы Л А Р А

Биһиги, республикада сүөһү иитиитин ветераннара, ССКП Кини Комитетыгар партия ветераннарын кытта көрсүһүү түмүктэрин советскай дьоннор аа көлөнэлэрэ Ийэ дойду иинигэр улууканнаах үтүөлэрин өлөөлөрүн билини сага туоһун, ленинскэй үгэстэри айым-нылаахтык саллааһын бы. ыһытынан сыаналаан, дириг астыныһан көрүстүбүт.

Көрсүһүүгө, дьингэр, биһиги, мөлүһөнүнэн ветеранна-ры, барыбытын кытта партия, дойду бүтүүнэ бүгүн тутунан ололорлорун, ветераннар опы-тарын коммунизм дьыалатын туһугар хайдах быһыылаахтык уонна мунутуур көдүүстээх-тик туһанар туһунан аһаас кэпсэтии барбыта. ССКП КК Генералнай секретара, ССРС Верховнай Советын Президиу-мун Председателэ табаарыс Юрий Владимирович Андронов чабылхай этиитигэр ССКП XXVI съезин, ССКП КК ыам ыйынаабы, сэттиньитээри (1982 с.) уонна бэс ыйынаабы (1983 с.) Пленумнарын уураахтарын, уон бириэс пилитетка былаан-нарын толорууга бу уникаль-най опыты туһаныһы кытта сибээстээх сорууттар чуолкай-дын быһаарыллыбыттар.

Ветераннар тыл этиилэригэр уонна ордук табаарыс Ю. В. Ан-дронов этиитигэр көтөбүллүбүт экономика, социалистическай дьисциплина, ыччаты комму-нистическай иитиин проблема-лара биһиги республикабыт тыатын хаһаайыстыбатын, ки-ни ударнай фронун—сүөһү ии-тиитин сайыннарыыга ураты характернайдар.

Нэһилиэтин аһылык боро-дуукталарынан улам турук-

таахтык уонна бигэтик хаач-чыйар сыалтан партия дойду Аска-уөлгө программатын ыры-тан онорбута. Ити программа-ны олоххо киллэрингэ өссө ак-тивнайдык кыттар туһуттан би-һиги, үлэ ветераннара, бүгүн үтүө-кэрэ иһин охсуһааччылар уонна айааччылар-тутааччылар көккөлэригэр хаалабыт, партия ыгырыһынан уонна сүрэхпит этиитинэн бэйэбит билиитин, дьобурбутун уонна опыһытын бэйиылгы дьыл уонна пилитет-ка бүтүүнүн сорууттарын сити-һилээхтик толоруу дьыалаты-гар аныбыт.

Республика совхостарыгар ыанньыксыттар өрүүтүн тиий-бүтүр. Бу—сытты боппуроос. Манньык усулуобуйада сүөһү иитиитигэр малдытын үлэлээч-чилэр кээкэлэрин хантан, тыа сириг үлэһит куустэри тии-йиммэт-түгэммэт буолуулар тыһааһынын мантатын, сүөһү иитиитин бородукталарын онго-гон таһаарыһы бары өттүнүн улаатыннарыыга бэйэ коллек-

тивтарыгар күүс кыйарыһан кө-мөлөөһү — үлэ ветераннарын кэстэри.

Табаарыс Ю. В. Андронов быһаха наһаас биэрбит: «Пар-тия хас биридди ветерана, үлэ хас биридди ветерана ыччат наставнигынан буолуох тус-таах», — диир. Маны биһиги партия бөйбүой соруударын быһыытынан ылынабыт. Биһи-ги элэрдэри кытта үлэбит ки-һилэр аа дьоннор опытары-нан, олох муударыһынан ба-йылларыгар, ыарахаттарга ту-луурдаах, Ийэ дойду тап-тыыр буолууларыгар тиздэри-гар дьулуһуохтаахпыт.

Биһиги мччппытыгар бары-та эриэ-дэхси буолбатах. Кини-лэр ортолоругар олохтон алгар-дастын ылар эрэ туһунан тол-гуйдааччылар, итинимни эрэ буолар настырыаннаахтар баалларын бэрт дэнгэ эрэ бэ-лэстии көрөр буолбатахпыт. Биһиги, ветераннар, бэйэбит сүбэитинэн амабытынан, тус-

таах холобурбутунан ыччаты биһиги дойдубутугар үлэ—чиэс уонна албан аат дьыалата, ки-ни советскай киһи достинет-вотын уонна личность сыана-тын сүрүт мээрээ буоларын туһунан ойдутох-иһаатынх тустаахпыт.

«Социалистическай дьисцип-лина» ис хөһөөнө,—диир билиэ-тээбитэ табаарыс Ю. В. Андро-нов,—хас биридди киһи бэйэ-тин үлэһит мизетитигэр толору көдүүстээхтик үлэлээһинэ. Биһиги партия уонна прави-тельство рабочайыттан минис-тригэр үһиэ дьисциплинанын бөбөгөтүүгэ дьаһалларын ас-тыныһан көрөбүт. Ити бө-бөгөтүү—үлэ онорон таһаа-рыһын үрдэти, эбии капи-тальнай усууга суох киһи та-тима улаатыты «буолар уонна аан дойдуга быһы-майгы тос-ту сытырхайыһынан сибээс-тэн, ордук уһулучу суолта-лаах. Социалистическай дьис-циплина, көрсүһүүтэ билиэ-тэммитин курдук, билигин үлэ битин тиздэбит.

тэрээһингэр, дьоннору сөп-төөхтүк аттаран туруорууга, кэмгэр материалнай-техни-ческэй хааччылыга, көдүүс-тээх моральнай уонна матери-алнай көбүлээһингэ тирэби-риэх тустаах.

Коммунистическай партия уонна Советскай государство бөлхөмтөрүттэн уонна аби-лы кыһамныһарыттан кы-наттанан биһиги, үлэ ветеран-нара, пенсияда тахсар сааста-ра чуһаабыт биэр идлээх-тирбитин — сүөһү иитээчилэ-ри, биһиги курдук, производ-ствон халларбаккытыгар, өт-төн билигин бочуоттаах сын-налаанна сымдааччылар бэ-йэбит үлэлэбит мизетэлэри-тигэр төнөргүтүгэр, Ас-уөл программатын ситиһилээхтик олоххо киллэрэр иһин норуот бүтүүнүн охсуһуутугар холбо-һоргутугар ынырабыт.

Биһиги ыгырыбыт үлэ ве-тераннарын сүрэхтигэр итин өйбүлү ыһаага диир эрэнэр-битин тиздэбит.

Е. С. БЕРЕЗКИНА — Мэнэ-Хангалас оройуон М. Горькай аатынан совхоз ыанньыксыта, ССКП чилиэнэ, ыччат настав-нига; Е. С. ВАСИЛЬЕВА — Үөһээ Бүлүү оройуонун «Дүлүү» совхоз ыанньыксыта, «Бочуот Знага» орден кавалера, ыччат наставнига; М. И. ВАСИЛЬЕВА — Үөһээ Бүлүү оройуонун Ис. Барахов аатынан совхоз ыанньыксыта, ыччат наставнига; Н. П. ВАСИЛЬЕВ — Алексеевскэй оройуон «Таатта» совхоз ыанньыксыта, Октябрьскэй Революция орденни, Үлэ Кыһыл Знамта орден кавалердара, ыччат наставнига; Е. М. ГУЛЯЕ-ВА — Орто Хаһыма оройуонун ССРС 50 сылын аатынан сов-хоз ыанньыксыта, ССКП чилиэнэ, ыччат наставнига; М. Н. ДАНИЛОВА — Сунтаар оройуонун «Сунтаар» совхоз «Сарыал» ыччат-комсомольскэй ферматын старшай ыанньыксыта, Ок-тябрьскэй Революция орденни, «Бочуот Знага» орден кавалердара, кээкэ сылларга «Республика баастык ыанньыксыта», IX уонна X пилитеткалар ударниктара, ыччат наставнига; А. П. ИЗБЕКОВА — Мэнэ-Хангалас оройуонун Ленин аатынан совхоз ыанньыксыта, ыччат наставнига; З. Д. КАПИТОНОВА — Чурапчы оройуонун К. Маркс аатынан совхоз сүөһү итээч-чигэ; А. П. ЛОПАТИНА — Алексеевскэй оройуон «Таатта»

совхоз ыанньыксыта, ыччат наставнига; К. С. МАЛАГИНА — Уус-Алдан оройуонун Партизан Заболоцкай аатынан совхоз ыанньыксыта, ыччат наставнига; А. С. МОХНАЧЕВСКАЯ — Чурапчы оройуонун К. Маркс аатынан совхоз ыанньыксыта, Герой-ийэ; И. С. НИКОЛАЕВА — Ленинскэй оройуон «Наурбан» совхоз киһи отделениетин ыанньыксыта, 9 өфө ийэ, киһи-лэргэн алталаар совхозка үлэһитлэр, ыччат наставнига; Е. А. ПЕТРОВА — Орджоникидзевскэй оройуон «Орджоникид-зевскэй» совхоз ыанньыксыта, ыччат наставнига; М. Е. СПИ-РИДОНОВА — Сунтаар оройуонун Ленин орденнаах «Элгэйд» совхоз ыанньыксыта, Ленин орденни, Үлэ Кыһыл Знамта орден кавалердара, СССРС норуотун хаһаайыстыбатын үтүө-лээх үлэһит, ыччат наставнига; К. Д. ФЕДОРОВ — Уус-Алдан оройуон Герой Егоров аатынан совхоз сүөһү итгэр ферматын маастар-иладчига; М. М. ЧЕРЕПАНОВА — Өлүөхүмэ оройу-онун «Димитровскэй» совхоз ыанньыксыта, Норуоттар Добордо-һуулары орденни кавалера, ыччат наставнига; П. Е. ЯКОВ-ЛЕВ — Амма оройуонун «Волугур» совхоз ыанньыксыта, Аа дойду Улуу сэринтин уонна тыа хаһаайыстыбатын производ-ствотын ветерана, ыччат наставнига.

Тутуу ветераннарын республика бары туттааччыларыгар Ы Н Ы Р Ы Ы Л А Р А

Биһиги, үлэ ветераннара, Үлэ XXVI съезин, ССКП КК ыам Кыһыл Знамта орденнаах Якутскэй куорат туттааччылара ССКП Кини Комитетыгар пар-тия ветераннарын кытта көр-сүһүү түмүктэрин дириг ас-тыныһан көрүстүбүт. Бу Ийэ дойду иинигэр советскай дьон аа көлөнэлэрин үтүөлэрин билини ветераннар албан аат-таах гвардияларыгар дириг ытыктабыл уонна бөлхөмтө, партийнай салыһы ленинскэй стилин олоххо көстүтө буолар.

ССКП КК Генералнай сек-ретара, ССРС Верховнай Со-ветын Президиумун Председа-телэ табаарыс Юрий Владими-рович Андронов ветераннары кытта көрсүһүүтүгэр онорбут чабылхай этиитигэр ССКП

XXVI съезин, ССКП КК ыам ыйынаабы, сэттиньитээри (1982 с.) уонна бэс ыйынаабы (1983 с.) Пленумнарын уураахтарын, уон бириэс пилитетка былаан-нарын толорууга бүтүүнэ би-һиги норуоттун сорууттар чуолкайдык быһаарыллыһылар, капиталнай тутуу боппуроос-тарыгар дьонуннаах бөлхөмтө уурулуона.

Главакүтөстрой подразделение-ларыгар уоннй биһиги куорат-пыт тутуутун площадчаларыгар дьылаа туруга тутуу процеһын хас биридди кыттылааһыттан улахан эппиэтинэһи уонна дьыаланан кыһамныһы эрэйэр. Итинни партия эрэйэр, бириэмэ эрэйэр.

«Үлэ ветерана» диир үрдүн

аат биһигини республика сто-лицата аныгы социалистичес-кай куорат буоларын туһугар бары күүспүтүн, олоххо мун-һууммут уонна производствен-най опыһытын, тус бэйэбит үрдүк эппиэтинэһитин уура-бытыгар, республикада капи-тальнай тутуу бүтүннүүтүн тэттинэрин түргэтэтигэ көмө-лөһөрбүтүгэр эбэһиһэтир.

Туттааччылар улахан армия-лары ортолоругар элбэх эдэр дьон бааллар. Ол иһин биһиги кыһамныһыт Киһилэргэ ту-һаайаллар. Билигин ыччакка көннөрү ситтөөх тыллары ту-һаайан эрэ этии тутым буола-ры биһиги өйдүүдүт. Ыччаты итингэ ветераннар быһаччы (Бүтүүтүн 2-с стр. көр).

Үлэ ветераннара партия кыһамны- тыгар дьыаланан эппиэтииллэр. Кинилэр патриоти- ческой бачыымна- р ын киэнни өйүүбүн!

ССРС Оборонатын министрин Б И Р И К Э Э Н Э

№ 231, 1983 снл балаган ыйн 27 күнэ, Москва к,
1983 с. АЛТЫННЫГА — АХСЫННЫГА СУЛУУСПА
ОЛОХТОММУТ БОЛДЬОБУН ТОЛОРБУТ БАЙЫАННАЙ
СУЛУУСПАЛААХТАРЫ ССРС СЭВИЛЭНИИЛЭЭХ КҮҮСТЭ-
РИТТЭН БОСХОЛУУР УОННА ГРАЖДАННАРЫ ДЫННЭЭХ
БАЙЫАННАЙ СУЛУУСПАДА УОЧАРАТТААХ ЫГЫРЫЫ
ТУҢУНАН

«Бары бүтүүн воинскэй эбэһинэс туһунан» ССРС Сокуо-кутар сөп түбөһүннэрэн бирикээстиибит:

1. 1983 снл алтынныга — ахсынныга Советскай Армия, Муоратаагы-Байыланнай Флот, погранскай уонна ис сэрмилэр кээкэлэриттэн дьингээх байыаннай сулууспаларын болдього 1984 снл тохсунуу I күнүгэр дьэри аһар байыаннай сулуус-палаахтары саллааска таһаарарга.

2. Бу бирикээс I куунулар сөп түбөһүннэрэн байыаннай су-лууспалаахтары саллааска таһаарыһан сибээстэн, ыгы-рыһалар күнгө 18 саастарын туолар, кытырыллыһаларын уһат-тарар бырааптара суох гражданныра, ону тэнэ ыгырыллыһа-ларын уһатыллыһыт болдьохторо ааспыт ыгырыллар аа саастаах гражданныра Советскай Армияга, Муоратаагы-Ба-йыланнай Флокка, погранскай уонна ис сэрмилэргэ дьингээх байыаннай сулууспада ыгыраарга.

3. Бирикээһи бары роталарга, батареяларга, эскадрильяларга уонна хараабылларга иһитиннэрэргэ.

ССРС Оборонатын министр Советскай Союз Маршала

Д. УСТИНОВ.

Тутуу ветераннарын республика бары туттааччыларыгар Ы Н Ы Р Ы Ы Л А Р А

(Бүтүүтэ, Иинин 1 стр. көр). кыттыылар, билиги тус бэйэ-бэт хоһобурбут үтүө түмүктөрү биэрэр кыахтаах уонна биэриэ. Дьэ ол иһин билиги, Якутскай тутууларыгар уонунан сымдар усталаарыгар үлээбэт дьон, кини өссө үүнэрин уонна кэрэктэрин туһутар бэйэбит урукку коллективтарбытыгар, үлээбэт мистэлэрибитигэр төһөөр, уонна үлэбитин салгырга бэйэбит профессиональнай оҕыһытын уонна олоххо муһуһумут билигин ыччакка интэриэс, ыччаты үлэни ыттыгырга, үлэни олох саамай кылаабынай сыаннаһы билиһитинан ыһынарыгар үө-рөтөргө быһаарыныбыт. Того диктэххэ, билиги дойдубуттар үтэ килбис уонна албан аат дьыалата буолар.

Коммунистическай партия уонна Советскай государство адалы кыһамныларынан уон-на болломтолорунан өрө күүр-дүллөн, билиги ветераннар, саа-май эйэлээх идэ представител-лэр—тутааччылар бочуоттаах сыһыналарга озорор уонна са-

на тахсаары сыдыар аҕа кө-бүтүүнүн өхсүһүтүтэр бы-лүөтэ бэйэбит бары коллеха-ларбытыгар үлээбэт-үүмүт бэт.

Билиги көрүлээһинмит үлэ-ветераннарын ортолоругар итин-сигиһилээхтин өйөбүлү быһаа дьэ дириң-олоххо киллэрэр иһин норуот нис иһэрийэбит.

М. Ф. АЛЕКСЕЕВ — Главкүтөтрой 4 №-дөөх ТМУ-и бири-гэдьинэ, ССКП чилиэнэ, Социалистическай Үлэ Геройа;
И. Ф. ЛЕУШКИН — Главкүтөтрой 4 №-дөөх ТМУ-и комплек-скай биригэдьинэ биригэдьинэ, Үлэ Кыһыл Знамята орден-кавалера, Саха АССР үтүөлээх туттааччыта; **И. Р. ГОЛУБЕВ** — Главкүтөтрой 54 №-дөөх нулевой үлэлэргэ управлениетын-столара, Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа, коммуни-стическай үлэ ударнига, ыччат наставнига; **Х. И. ЦАБУЛ** — Главкүтөтрой тутуу матырыйаалларын комбинаһын инстру-ментальник-слесара, ССКП чилиэнэ, Үлэ Кыһыл Знамята ор-ден кавалера, ыччат наставнига; **О. И. ШОЯК** — Главкүтө-строй 1 №-дөөх ТМУ-и малара, коммунистическай үлэ удар-нига, ыччат наставнига; **П. И. ФЕДОРОВ** — Главкүтөтрой 6 №-дөөх ТМУ-и слесара, коммунистическай үлэ ударнига, ыч-чат наставнига; **А. С. ПОПОВА** — Главкүтөтрой 4 №-дөөх ТМУ-и рабочайа, коммунистическай үлэ ударнига, ыччат на-ставнига; **П. П. ПОРТНЯГИН** — Главкүтөтрой 54 №-дөөх ну-левой үлэлэргэ управлениетын бодуотунуһуга, коммунистичес-кай үлэ ударнига, ыччат наставнига; **С. А. ГУСЕВСКАЯ** — Са-ха АССР үтүөлээх туттааччыта, ССКП чилиэнэ; **Е. Н. СУЛЬ** — Главкүтөтрой 1 №-дөөх ТМУ-и малара, коммунистическай үлэ ударнига, ыччат наставнига.

ССКП обкома сүөһү итин-тин уонна тутуу ветераннарын республика бары ветеранна-рыгар ыһырыларын өйөтө.

Кинилэр көрүлээһиннэрэ — советскай доһинор аҕа көлүө-нэлэригэр партия уонна пра-вительство адалы кыһамны-тыгар үлэ ветераннарын өйө-төтөрө.

ССКП обкома, аҕа көлүөнэ-лэр представительрин патри-стическай көрүлээһиннэрин өйөтө турар, бу көрүлээһини-киэнник өйүүллэригэр, бэйлэ-рин күүстэрини уонна кыах-тарынан партия уонна прави-тельство адалы кыһамныты-гар практическай дьыалалары-нан эппиэттииллэригэр респуб-ликаҕа баар бары үлэ ветеран-нарын ыһыгар.

Партийнай, профсоюзнай, комсомольскай тэрилтэлэр, со-ветскай уонна хаһаайыстыбан-олохтуохтаахтар.

ССКП ОБКОМУГАР

Орловскай уобалас XXII партсезд аатынан колхозун быра-былдьыныта уонна партийнай тэрилтэ колхозтаахтар со-циальной-бытвой усулуобуйаларын тупсарыта мөдүй кы-һаналлар.

Кэнини икки сылга озорор дьыллэри тутууга капиталнай угуулар биллэрдик үүнүлэр. Кини уһаайбаҕа сана Молодеж-най уулусса (снимка) үөскөтө.

най органнар үлэ ветераннарын ыһырыларын өйөбүтүнэ чоп-чу үлэни ыттыах тустаахтар. Ветераннар баай опьиттарын, материальной производство эй-гэтиэр киһилэр маастарысты-баларын уонна сатабылларын, үлэбиттери, ордуу эдэр ычча-ты коммунистическай иитиһэ мунутуурдук туһаныы соруга турар. Маньаха бу дьыннээх патриотическай хамсааһынна үлэ уонна сэрии хас биридии ветерана активнайдык кыт-тыгыгар бары усулуобуйа та-рииллээхтээх. Министерстволар уонна ведомстволар, хаһаайыс-тыбаннай салайааччылар үлэ ветераннарын производства баһаачы кыттынырыга дьа-һылыаах дьаһаллары ыттыах-таахтар, кинилэр үлэлэрин мо-ральнай уонна материальной көрүлээһини дьаһаллары олохтуохтаахтар.

Партийнай олох: отчуоттар-быыбардар КОЛЛЕКТИВЫ САЛАЙАН, СҮРҮННЭЭН

Чураҥчы орто оскуола-тын коллектива ССКП КК бэс ыйынаары (1983 с.) Пленумун уураах-тарын олоххо киллэ-риннэн уратылаах са-на үөрэх дьылын төрө-һиннээхтик саҕалаата. Бу өрөйуон үөрэнээччилэ-үстэн бириин уонна учуу-талларын 20 бырыһыанын ылар базовый, кини ос-куола улахан коллекти-вын 7 коммуниһы түмөр маһнигы сүһүөх пар-тийнай тэрилтэ салайар, сүрүннүүр.

Тэрилтэ партийнай-тэ-рийер үлэ уонна сала-йыы практикатын сыл-тан сыл тупсаран иһэ-рин, оҕуоха сонун опьит-тары сатабыллаахтык олохтуурун уратылаах. Маньаха 18-с сылын сек-ретарынан үлэлиир Д. П. Кладкина тус бэйэтин хаачыстыбата, коллектив-ка үлэ, сизер-майгы кли-матын туругуу иһин си-рөй эппиэттэһээхтэри сыһыаннаһара улахан өрүөллээх. Ону отчуот-туур- быыбардылар пар-тийнай муһыах үрдүк төрөөһүннээхтик, комму-нистар активнай кыт-тыларынан ыттылы-бытыттан да көрүүххэ сөп. Дахылаакка партий-най үлэ бары хайыска-лара киэнтик сырдаты-лынан, ыттылыбыт үлэлэргэ, оҕуоха туруу-руллубут коммунистары чопчу ааттаан турар, пар-тийнай сыанабыл крити-ческэйдик бэриллээ.

Коллективка тэрийэр-иттэр үлэ биер кэлин былаан бьыһытынан ыт-тылыбыт. Отчуоттуур сылга 11 партийнай муһ-ныах ыттылыбытыттан 7-гэр аһаҕас педколлек-тив, общественнай тэри-тэлэр активистара киэн-ник тардылыбыттар. Муһыахтарга политичес-кай-иттэр үлэ учуутал-

дар кыттыылар, КИД үлэ, производственай үөрэхтээһин, идээ туһа-йыы, кылааска пионер-скай үлэни тэрийи ту-старынан боппуруостар, учууталлар айар үлэ-рин туһунан информа-цияларын истии, общес-твеннай тэрилтэлэр от-чуоттара, о. д. а. көрүл-лүбүттэр. Агардас иһэр үлэ сыһыаннааҕа 7 боп-пуруос дьүүлээһинибит.

Муһыахха боппуруос-тары онуоха тус эппиэт-тэһиэн сыһыарыллыбыт коммунистар туруорал-лар, ыттылыбыт уураах туолуутун эмиз кинилэр контуруоллууллар. Сүрүн болломто общественнай тэрилтэлэри салайыта ууруллар. Ол түмүгэр профком, дьахталлар ко-митеттэрин, 26 чилиэн-нээх учууталлар комсо-мольскай тэрилталэрин үлэлэрэ биллэрдик туп-сарыллыбыт, ыттыллар дьаһаллар ахсааннара эл-бээбит, ис хоһоонноро ба-һыттылыбыт.

Партийнай тэрилтэ, сек-ретары сүрүн болломто-лорун коммунистар кри-тическэй этиилэрин олох-хо киллэрини уонна уу-раахтар туолууларын кон-туруоллааһынга туһаай-быттар. Ити түмүгэр ий-тэр-үөрэтэр үлэ көдүү-һэ үрдээбит. Ааспыт үөрөх дьылыгар үөрө-нээччилэр бука бары кы-лаастарын бүтөрбүттэр, үөрэҕи билии хаачысты-бата 34,4 бырыһыанга төгүһэспит. Предметнэй олимпиадаларга, спортив-най күрэхтэһинилэргэ ос-куола үөрэнээччилэрэ үр-дүк түмүктөри ситиспит-тэр. Үөрөнээччилэр са-һыныгы сыһыаннарынан тэрийи тупсарыллыбыт. Быйыл сайын 7 үлэ-сын-налан лааһырдар үлэ-дээбиттэр. Оскуоланы бү-тэрээччилэри производ-

ствоҕа таһаарыма үлэ эрдэттэн былааннаахтык ыттыллыбытын түмүгэр совхозтарга 26 оҕо үлэ-дин тахсыбыт.

Ааспыт үөрөх дьылы-гар кабинетнай система-га кириитэ элбэх үлэ ыттылыбыт. Итиннэ 20 тыһ. солк. туһаныллыбыт. Сүрүн корпуска 8 үөрэ-тэр кабинетка биер киһи-тэҥ салайыы пульта олох-тумут, бу үлэ салгыы ыттылларга былааннаар. Быйыл иккис корпуска 5 тыһ. солк. үлэ барыах-таах.

Оскуола материальной базатын бөдөрөгүтүгэ шефтээх коллективтар, төрөспүттэр хайа да сыл-лааһар көхтөөхтүк көмө-лөспүттэр. Администра-ция, оскуола дьинтэ кыа-раһааннан, эргэриһинэн капиталнай өрөмүөнү ыттыгы төһө да уустук-тардааһын иһин, үөрөх дьылын сөптөөх бөлөм-нөөх көрөбүт. 37 кылаас-комплект үлэлиир кыаҕа үөскэтиллибит.

Саҥа көрдөбүллэргэ сөп түбөһүннэрэн үөрөтти-ини таһымын салгыы тупсарар дьөбүрдээх эдэр, түмсүүлээх педколлектив сүүмэрдэммит.

Дахылаактыт уонна кэпсэтингэ тыл эппит коммунистар баар итэ-рэстэри сыһыттык арый-дылар. Ааспыт өттүгэр уруок хаачыстыбатын үр-дэтингэ үлэ ситиэ суох ыттыллан кэлбит. Үөрө-нээччилэри идеянай-по-литическай иитиһэ үлэ билигин да көрдөбүлгэ эппиэттээбэт. Үөрөнээччи-лэр бэрээдэги кэһинилэри чакчыларга сэлгыи та-һаарыллаллар, төрөспүт-тэри кытта үлэ билигин да оиттэ суох. Одьу-лууннары СНТУ-га үө-рөнээччилэри ыттыгы бы-лаана быйыл да толорул-лубата, оскуола иһинэн

инспектированиены ыт-тык ахсаан өттүнэн аҕы-һыттылыбыт. Сүрүн кри-тика 32 чилиэннээх «Зна-ние» общество аадыры-һыгар кириэ. Лекция-лары, бэсиздэлэри аады-учуоттамат. Учууталлар нэһилиэннэ ортотугар иһэр үлэ кыттыылара наһаах. Оннообор ос-куола иһинэн ыттыллар дьаһалларга сыдыбат учууталлар эмиз бааллар.

Коммунист В. В. Ила-рионов бэйэтин этиити-гэр, быйыл учууталларга барыахтаах аттестация элбэх өрүттээх, киһи бө-лөмнөри үлэни эрэйэри санатан турар, учуутал-лар айар-отчуоттарын и-стини салгыы ыттыы көмөлөһүүгүн бэлиэтээтэ. Е. Г. Эверстова оскуола кыараас буолан кылаас таһынан дьаһаллары ыт-тарга үтүс ыарахаттарын көрсөмүрүн, М. И. Бата-рина учууталлар уонна үөрөнээччилэр комсомоль-скай тэрилтэлэрин икки ардылар сөптөөх сибээс олохтоммотоҕун, Д. В. Москвитина учууталлар тыа хаһаайыстыбатын производствотыгар көмө-лөрө, суботунуһуунан кыттыылар арыһааһын бэлиэтээтилэр. А. А. Бо-рисова партийнай үөрөх көдүүһүн үрдэтин боп-пуруостарыгар тохтоотэ. И. А. Никитина оскуола материальной-техничес-кай базатын бөдөрөгүтү-гэ, капиталнай өрөмүөн үлэлэригэр базовый ус-куна шефтээх тэрилтэлэр көмөлөрүн салгыы күү-һүрдэргэ эттэ.

Муһыахха ССКП рай-комун иккис секретара С. П. Макаров кыттыыны ытты уонна ССКП КК бэс ыйынаагы (1983 с.) Пленумун, уураахтарын көрдөбүллэригэр киэнник тохтоон тыл эттэ.

Муһыах көрүлүбүт боппуруоска уураах ыттыла. Партийнай тэ-рийтэ секретарын үлэ үчүгэйинэн сыаналанна.

Секретарынан Е. Г. Эверстова, секретары сол-буйааччынан В. В. Ила-рионов быыбарданылар. С. СМЕРНИКОВА.

Л. Туһун фотота. ССТА фотохрониката.

Оскуола олобо ТУРУГУР, ЭЙЭ!

Үөрөнээччилэр күһүн-дары туһанан кэпсээтэ. Аҕа дойду Улуу сэриги-тинэн оскуола эмиз оҕо гэр 9 оҕотун сүтэрбит аймах саҕатынан күй-Егисинил Федоровна Сте-гүөрлэ, билии муораты-панова туһунан кэпсээ-тэр умсулбанаах айан-нин бука бары долгууан иһиттилэр. «Артек» пио-нерскай лааһырга сын-тыгар саҥа үөрөх дьыла-һаммыт АХШ-тан сыл-бээ уруоктарынан саҥа-длар үөрөнээччи Саманта-ланна. Ахсыс уонна онус Смит туһунан стэндэни кылаастар салайааччыла-оҕолор кэрэхсээн көрдү-р. М. Н. Тарская уонна А. Н. Захарова эйэ дьы-лары үрдүк таһымнаах-тата оҕолор дьоллорун, кэскиллэрин дьыалата, Григорий Константино-бүтүүн прогрессивнай ич үөрөнээччилэргэ аан киһи аймах дьыалата дойду билигин балаһыан-буоларын санатта.

Иэтин өйдөнүмтүө ты-Урдүк политическай, лынан кылгастык ырыт-идейнэй таһымга ытты-та. Ол кэнигитин Мария лыбыт уруоктар үөрө-Школаевна ааспыт сэрии нээччилэр өйдөрүгэр-са-һар содуллара билигин нааларыгар үтүө сабы-оһууттан-сүрөбиттэн сүп-баҕа суох.

Партия чарылхай хоһобур-Е. СЛЕНЦОВА.

Үчүгэй дьон туһунан ДЬУЛУРБА ҮЛЭНИТ

Н. К. Афанасьев төрүт-туттардылар. уус Чакыр олохтооҕо. Бостууктар тустаах үлэ-Абата Константин Федо-ларинэн мунурдамматтар. тоҕи стахановец аатын Сайын ахсын маһын бө-колхозугар бастаһынан йэлэре советуюпкалаан от-ылбыта. Уол аратын утум-туур хоһуһаны бүтэй-наан үлээбэт бастаһы дикллар. Итини тэҥэ сылларыттан тарбахха моой оттоон 7 сыл устата баттанар үлэһиттэр ах-барыта 120 тонна бастын сазиннарыгар кирибэтэ. Хаачыстыбалаах оту бө-Николай Константино-лэмнээн туттардылар. Николой Константино-субан сүөһүгэ бостуук-вич 12 оҕо таптааах-таата, Ааспыт саас иккиз аҕа. Дьулурба үлэһит-буолан 383 сүөһүнү туп-оҕолорун үлэни таптыр-путтара. Билигин туру-га, ыттыктырга бэйэтин-сунан совхозка 183 сүөһү-түс хоһобурунан иһэр. Иү үрдүк уойуулаарынан Р. ДАНИЛОВ.

Коммюнисттер колонкалара

История уруктарын ахсыбакка

Рейган администрация- ван кыттыларынгар тобу- та, сымдагыны бына кыттылар туран, Ливанга бынагы сэринин ороо- бууун кыттылар. Ливан сымдагыны хойуу нэхи- ласкылар оройуонна- рын уонна илти тулатын американын хараабыл- лартан артиллериянан дыйкыдын ыттылаахын буруйа-айыта суох сир- тибалар элбэтэр эл- биллэр. Франци «Мод» хаһыат ити күүһүнэн аан дойдуну беркиһиптэ- тиллэһиннар. Бейрут нэһиликэтин Израиль ордотун саамай алдыр- хайдакх күннэрин уолу- йуунан саныларга күһэй- битин туһунан суруйар.

Ливанга Вашингтон дыйкыларга ойго-санаага, Израиль оккупантарын ифразе суохтарын уонна уодаһыннарлар эр буол- бакка, 1958 сыллаахха сайан бу арабкый дой- дуга АХШ интервенция- тын эмиз тыһинээр. Оч- чолорго, АХШ бейэтин сибиланилээх күүстэрин Ближнэй Востокка тут- тар «бырааптаарын» бил- лэрбит арбаммыт «Эйзен- хауэр доктринатын» олох- хо киллэрэн, билигин Ли- куттал суох буолуутун

дыһаатыгар олус куттал- лааһын даһаны аахыбын- ки, сирэй-хараа суох туһунан. АХШ Ливан ис- нирсэһинин ойдоон-са- нан туран уодаһыннаах- тын күртүүр, обидиналар икки ардыларыгар күүс- тэр онго да суох кэбирэх уодаһыннарин түөрөннэ- рин уонна дыһаланы Ли- ванга сэрин күүһүнэн американын - израиль- ской куомуннаһын Ближ- нэй Востоктаагы страте- гическай сыалларыгар э- ниттүүр, режими контсо- лун дикти нэрэр.

Вашингтон Ближнэй Восток проблематын сэр- инин быһаарарга со- рунуулар түһүстүбүтэ- риттэн сөптөөх уругу ылбатарын билиэтээн ту- ран, Лондоннаагы «Фай- нышл үйэм» хаһыат су- руйар: «Ливанга сибил- нилээх ороонон туран, Вашингтон халтархай суолта үктэннэ». 1958 сыллаагы интервенция сааттаахтык таһнастыбы- тын санатан туран, би- лизити «охсууууу кувбой» Рейган байыаннай аван- турата даһаны булгуччу таһнастыахтааһын «Ва- шингтон пост» хаһыатка биллиилээх американын ырытааччы Дж. Крафт эмиз биллэһин. Ол үрдү- нэн Вашингтон история уруктарыттан кулгаа- бын-харааһын бүлөһөн олодор.

Б. ШАБАЕВ,
ССТА ырытааччыта.

Күүһүнү көмүһүн
үлүүн
Күндөрдэ биһиги
чараммыт.

П. Оконешников фотота.

Дьаһал ылылларын күүтэбит

Мырыла бөһүөлэтин олохтоохторо үчүгэй хаа- чыстылаах телевизион- ный бизиринлэри көрбөтөх- төрө ыраатта, сорох теле- визордар букатын да үлэ- лэбэттэр. Холобур, биһи- ги уулуссабытыгар оло- рор кэжэ ыаллар телеви- зордарбыт көрүнүк мал- та кубулуйбуттара сыл- анарыттан орто. Бу кэм устата оройуон кииниттэн телемастердар биһрдэ да кэлэ сыдыбыттар.

Мань ким дьаһайарый, дьаһал ылылларын ха- хаанга дээр күүтэбит?
М. ФЕДОРОВА.

КРОСС УОННА ЭСТАФЕТА

Балаһан ыйын 25—26 лобунэн күрөхтөһүлэр күннэригэр оройуон ки- нигэр чэпчэки атлетика- ҕа үгэс буолбут күүһүнү орто оскуолатын бастакы кросс уонна оройуоннаа- хамандата буолла. Ма- ды «Сага олох» хаһыат иккэ бөлөххө кытаанахтык бириниһигэр эстафета ыы- тыллына.

Эстафета кыайылыах. Кросска аһыс кылаас- тарынан Соловьев аһыс- таах оскуолаһарга Чу- рупчы бастакы, Соловьев уонна Мугудай орто о- иккис, Болтоно үһүс куолаһарын хамандала- миһтэлэри ыллылар. Ор- та буоллулар.

«СО» көрр.

Доруобуйа муһнуга ТРИХИНЕЛЛЕЗ

Ыарыы 0,5 см уһуннаах сирэйэ, илинтэ-атаҕа дар- тугурук чирбэһэн үөскэ- байа иһэллэр, титирир- тиллэр. Паразит дыйкы буолар, ыраар-дүдэйэр. кыһыллар, дьиз көтөрдө- рүн, сүөһүлэр үгэс өттү- лэрин сүтүуөн сөп.

Трихинеллеһынан ыал- бастаах саһылы, бөрөнү, буолар. Маньаха үөс тар- кырынааһы, кутуйаһы, со- дартан, балык эттэн 60 гр- лондону, о. д. а. сибэит ыһааһыннаах икки бо- сибиннээ уонна эһэ эт- руобаны аһаллылар. Три- хинеллеһынан киһи эмиз бу- хинеллез дьаага күүстээх ыарыы дьааһынан сүтүл- ортууу да кэнниттэн дьа- луон сөп. Чирбэ куртах- ыар дьобурун сүтэрбэт- кэ киһи эттэн босхоло- нон хас биһрдим үөскэбэ- 10.000 тийэ тыһыннаах тэбөхторун сиэтин кут- үөскэхтэри таһаарар, ба- таллаах. Бу дьиз көтөр- тар хаан тымырдарын дорүгэр эмиз сыһыан- устун организмга тарба- идах. Ыарыһы тарба- лан олохсуйаллар, кап- суланан бүрүлээлэр. Маньык үөскэхтэр орга- низмга 25—30 сыл уста- та күүстээх дьаагы үөс- кэтэллэр.

Киһи трихинеллеһынан ыарыйдаһына, маннай температурата үрдүүр, хо- туолуур, үөһүрэр, сэннэ- тэ суох буолар, кэлин ыһааннаах.

В. ПОПОВ,
ветеринар.

Редакторы солбуйааччы С. Н. ЧИЧИГИНАРОВА.

Карл Маркс аатынан совхоз дирекцията, парткома, профкома, Бахсы отделениетын салалтата механизатор В. И. Барашковна ийэтэ, үлө ветерана СЕРГУЧЕВА Устинья Семеновна ыарахан ыарыһтан өлбүтүнэн кутурбаны- рын тиэрдэллэр.

Районо, Эрилик Эристин аатынан совхоз салалтата, Хайахсыт сельсоветын исполкома деткомбинат коллектива ФИЛИПОВА Мария Дмитриевна уһун ыарахан ыарыһтан өлбүтүнэн бокуу- аһык кэргэттэригэр кутурбанырын бил- рөллэр.

Таптыыр кэргэним, ийэм, кыһым, эдьи- йим, аймахпыт ФИЛИПОВА Мария Дмитриевна уһун ыарахан ыарыһтан өлбүтүн, курут- ыан туран, иһитиннэрбит. Кэргэнэ, уола, ийэтэ, балта, аймахтара

Быйыл саас Горнай Аһыматыгар сылдан 78 саастаах К. Г. Ларионов ороннору кытта кэпсэппи- тим. Ити сир оройуоннаа- ҕын иһинэ Арбаа Хаҕа- лы улуунугар киһирэр. Иккис Одуу нэһиликэ дьиз ааттанара. Конон Габрильевич ороннор сир- тодо Одуу дьиз аат- тамматын маньык бы- хаарар: «Ылыр кыргыс- та: Одуу дьиз киһи кү- рээн кэлбитэ үһү. Хантан эрэ, Онтон Одуу дьиз ааттаммыт».

Одуу ити курдук сир аата, киһи аата буолар эбит. Туох ис суолталаа- быт киһи? Туох ханьык иһинэ, киһи өйүгэр «Одуу Хаан оҕоһуута, Чыһас Хаан ыһаада» дьиз өс хоһооно көтөн түһэр. Ити өс хоһоонун көпүт-ааспат суолун, бу- луоктаах буолла, дыла- быт буолла дьиз өйдө- сүлгө туттабыт. Дьылдан, оҕоһуун эбит, үөһэттэн быһаарылыһыт суол дьиз буолар. Ити кэнниттэн тылбытын, дьэ, ырытан көрүүбүн.

Киһи икки хос суолта- лаах буолар курдук.

П. А. Ойуунускай «Мох- софол туһунан ырыа (М. Горькайтан)» дьиз суру- уулаах. Онтугар мохсо- фолу араастаан хайгыыр. «Модун санаалаах мохсо- фол кыһым», «Субал ма- нан халлаанын сорсун- нааһа», «Көтөр кыһым көкөтөй бөрдэ» дьэ- дьир. Ол иһигэр эмиз да

«Одуу кыһым» дьир. Одуу кыһыл. Бу этин Э. К. Пекарский «Одуу халарык—сильный вихрь» дьиз этинигэр дьүөрөлэ- нэр уонна «Сахалыы ыһааһа тылдьыт» автара Г. Ф. Сивцев Одуу «улуу, модун» дьиз бы- хаарбытыгар сөп түбөһэр.

Төрөөбүт тылгын төһө билэһин

ОДУУ-ОДУУ

Одуу иккис суолтата «үөһэһин» дьиз. Ол иһин элбэит «Одуу халлаан— ыһаһе небо» бинтэр «Одуу биис—племя вер- хних злых духов» дьиз. Көрөргүт курдук, манна одуу, аныгылыы өйдөбүл- гө тартаран этэр эбит буоллаахха, космоическай өйдөбүлээх буолар. Үө- һэ дойдуга, халлаан ку- баарыгар сыһыаннаах. Бу суолтата киһинэз төрүт, сүрүн суолтата буолуох- таах. Оттон «улуу, мо- дун» дьиз өйдөбүлэ итин- тэн төрөөн-үөскээн тах- сыбыт буолуон сөп. Үө- һэһин буолан—улуу мо- дун.

Одуу уонна төрүт суол- татынан бэрт дириг, ыраахха тийэр уруулаах таймаллаах эбит. Монгол- ларга тиэрдэр. Ол курдук монгол тылыгар сулуһу одуу дииллэр. Одуу мон- гол тылаахтарга бары- ларыгар баар. суолтата билр — сулус. Вуряттар оден, калмыктар оди дииллэр. Итинэн одуу, монгол ити тылбытан төрүттэ- нэн, дьылланы түстүүр үөһэ дойдуну билиэттэр суолталанан, биһиги тыл- бытыгар киһирбит эбит

Одуу — Одуу. Бурят улахан ученайа Ц. В. Цы- дендамбаев суруйарынан, монгол былыргы тылыгар П дорвоонунан бүтэр тыллар үөскэтэр (роди- тельный) падежка УУ сыһыарыны ыһыһы- лар (саха тылыгар үөскэ- тэр падеж дьиз, биллэрин курдук, суох). Онук сы- Һыарыһы ыһыһымыт, төрдө монгол тылынан аһтаммыт топонимнар биһиэхэ бааллар. Холо- бур, Ньургун—Ньургуну, Дабан—Дабану. Ол он- нук топонимнар аһсаан- нарыгар киллэрбит бу Одуу—Одуу дьизинэри.

Биллиилээх фолькло-

рист И. Г. Березкин суру- йарынан, Одуу саамай бастакыта — аҕа уһун аата. Нууччалар кэлбит- тарин кэһнэ киһи туспа буолас буолар. Онтон, улуустары маннай तरी- йингэ, Нам улуунугар киһирэр. Улуус соҕуруу- луу арбаа уһук өттүгэр сытар. Хаһан буолбутун чуолкай билбэтим, кэлин киһи Хаҕалас улуунун сирэ буолбут. Онтон, 1860 с. Хаҕалас улууһа Илин уонна Арбаа Хаҕалас улуустарыгар хайдарыгар Арбаа Хаҕаласка хаал- быт. 1897 с. биэрэпиксэ суруллубутунан, Одуу нэһиликэ 1405 киһилээх. Оттон 1826 с. биэрэпиксэ икки Одуу нэһиликэ суруллубут: маннайгыта 335 киһилээх, иккиннэ — 662. Оройуоннааһын ка- мингэр Горнай оройуона тариллэр. Одуулар онно бериллэллэр. Онтон били- гин Горнайга Одуу нэ- биликэ дьиз баар, киһи- нэ Мангырас бөһүөлэгэ.

Одуулар олох сирдэ- ринэн мунгурдамматтар, кыралан сир өтүтэлэ- биттэр. Онтон, холобур, Сунтаар улууһунаагы Ий Бердог нэһиликэгэр Оду- ну Суопчу дьиз аҕа улуу- Һа баара. Ол онтон бу- луоктаах Сунтаардаагы улуу күөл Күккэй соҕу- руу өттүн Одуу дьиз ааттаабыттар. Итинн сөргэ Одуу Билилээбэ дьиз сир Кэбээһи Куоку- йтар баар.

Багдарыын Сүлбэ.

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовой индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОНАРБЫТ: редактор — 21-395, отделлар — 21-495, уопсай 21-505.

«Сага олох» («Новая жизнь») райкома КПСС